

ZAVEDANJE POMENA FOLKLORNE DEJAVNOSTI

SAŠA MEGLIČ

Kultura je nekaj, s čimer se ljudje srečujemo v vsakdanjem življenju. Na splošno se kultura nanaša na oblike človeške dejavnosti in simbolične strukture, ki dajejo taki aktivnosti pomen. Različne definicije »kulture« odražajo različne teoretične osnove za razumevanje oziroma merila za vrednotenje človeške dejavnosti. V najširšem pomenu izraz kultura označuje vse produkte posameznika, skupine ali družbe. Sem spadajo tehnika, umetnost, znanost kot tudi moralni sistemi in značilna vedenja in navade izbranih entitet. Ožje pa ima izraz natančnejše pomena na različnih področjih človeške dejavnosti. Različne človeške družbe imajo različne kulture, osebna kultura posameznika pa se lahko razlikuje od kulture drugega. Za kulturo lahko rečemo tudi, da je način človekovega življenja v skladu s prepričanji, jezikom, zgodovino ali načinom oblačenja.

Izmed številnih dejavnosti, ki so povezane s kulturo, se osredotočimo na folklorno. Izraz folklor pomeni znanje ljudstva. Folklor je ljudska duhovna kultura, sem pa sodi ljudska pe-

sem, pripovedništvo, glasba, ples, verovanja, šege in tudi ljudsko gledališče in ljudska umetnost.

Folklorna dejavnost je področje ljubiteljskega udejstvovanja, ki je povezano z ohranjanjem ali poustvarjanjem našega plesnega, glasbenega in drugega izročila. S folklorno dejavnostjo se ukvarjajo tudi folklorne skupine. Nekatere se pomena te dejavnosti dobro zavedajo, nekatere žal malo manj. Cilj slovenskih folklornih skupin naj bi bil ohranjati in poustvarjati slovensko ljudsko izročilo in ga v kar se da nespremenjeni obliki prenašati v sodobnost. Zavedati se moramo, da je to nacionalna kulturna dediščina, ki si nikakor ne zasluži, da jo pozabimo ali celo popačimo. Naša naloga je, da jo v čim bolj pristni obliki prenašamo na mlajše rodove, pri čemer moramo paziti na ustrezno podajanje.

Folklorne skupine na podlagi prvin ljudskega izročila sestavljajo različne programe. Da bi bila kakovost le-teh na čim višji ravni, bi rada opozorila ne nekaj osnovnih dejavnikov, ki jih moramo vodje skupin pri sestavljanju odrske postavitve upoštevati.

Najprej se moramo vprašati, v katero *časovno obdobje* želimo postaviti dogodek, ki ga bomo prikazali na odru. Temu primerno moramo izbrati *kostumsko podobo*. Oblečilni videz nastopajočih folklornikov mora namreč sovpadati z določenim obdobjem iz preteklosti. Upoštevati je treba tudi sloj prebivalstva, ki ga želimo prikazati, saj nam le-ta narekuje, kakšen naj bo oblečilni videz.

Pogled na občinstvo v Beltinskem parku, ki z zanimanjem spremlja programe folklornih skupin. (Foto: Janez Eržen, Beltinci, 27. 7. 2008.)

Udeleženci otroškega folklornega tabora. (Foto: Janez Eržen, Debeli Rtič, 27. 9. 2009.)

Zelo pomemben pri sestavi odrske postavitve je tudi *izbor plesov in pesmi*. V prvi vrsti naj bodo plesi in pesmi vzeti iz ljudskega izročila, umetnih se ne poslužujemo. Pri izboru bodimo pozorni na časovno in krajevno določljivost plesov in pesmi, na samo vsebino in primernost starostni strukturi folklornikov. Pri tem upoštevajmo tudi zahtevnost izvedbe. Vedeti moramo, česa so folklorniki v skupini zmožni in česa ne. Če je možno, pesmi izvajamo večglasno, izbrani plesi pa naj bodo kontrastni, saj bomo s tem dosegli zeleno dinamiko. Izvajajmo jih ob *živi glasbeni spremljavi*. Zvočni posnetki so skrajno neprimerni. Pozorni moramo biti na ustreznost glasbenega sestava (npr. harmonika, klarinet, kontrabas), vključimo pa lahko tudi preprosta zvočila. Tako inštrumenti kot preprosta zvočila morajo soditi v izbrani čas, prostor in morajo biti skladni z vsebino.

Včasih vodje v odrske postavitve vključimo tudi *rekvizite*. Pri teh moramo biti še posebej pozorni na njihovo ustreznost. Vključiti jih moramo smiselno in jih logično uporabiti v celoti.

Vse prvine izročila moramo smiselno povezati v zaokroženo celoto. Velikokrat se zato poslužujemo govora, ki pa ni vedno najboljša rešitev. Celo nasprotno. Govora naj bo čim manj. Tisto, kar želimo povedati, se velikokrat da tudi pokazati, kar je pogosto boljša rešitev. Na mestih, ko je *govor* nujno potreben, pa poskrbimo, da bo dovolj glasen, razumljiv in predvsem pristen.

Pri sestavi odrske postavitve ni dovolj, da dobro poznamo ljudsko izročilo; zaradi njegovega predstavljanja na odru moramo upoštevati tudi *zakonitosti odra*.

Šele ob upoštevanju vseh dejavnikov bodo naše odrske postavitve kakovostne. Ravno kakovost pa je tista, ki je, vsaj upam, cilj nas vseh. Folklorja je ekonomsko, politično in kulturno izjemno pomembna, ima pomembno mesto v zgodovini posameznega naroda in je zato tudi pomemben predmet znanstvenega raziskovanja. Prvine folklorne tičijo globoko v narodovi strukturi, so del pretekle kulture nekega naroda in njegove kulturne dediščine. S poustvarjanjem v okviru folklorne dejavnosti doživlja tudi različna nova življenja. Folklorja je še vedno v najožjem smislu del vsakdanjega in prazničnega življenja ljudi, a se spreminja in seveda ni več taka kot v 19. ali 20. stoletju. Služi tudi v komercialne in druge nam manj ustrezne namene, ki jo transformirajo do neprepoznavnosti.

Zavedanje pomena folklorne dejavnosti je zato še toliko bolj pomembno, saj smo trenutno mi tisti, ki moramo poskrbeti, da se bo slovensko ljudsko izročilo poustvarjalo ter s tem na neki sekundarni način ohranjalo prihodnjim rodovom. Ne smemo dovoliti, da bi ga na mlade prenašali v popačeni obliki. Dolžni smo ga ohranjati, kolikor je mogoče takšnega, kot je.¹

¹ Del besedila je povzet po besedah predstojnice Glasbenonarodopisnega inštituta izr. prof. dr. Marjetke Golež Kaučič iz intervjuja o vsebini simpozija, ki so ga posvetili Zmagi Kumer.